

ДЕЛ V

БОРБА ПРОТИВ НОВИТЕ ЗАКАНИ И РАЗВИВАЊЕ НОВИ КАПАЦИТЕТИ

- Глава 19** Улогата на Алијансата во борбата против тероризмот
и ширењето на оружјето за масовно уништување
- Глава 20** Новите капацитети

ГЛАВА 19

УЛОГАТА НА АЛИЈАНСАТА ВО БОРБАТА ПРОТИВ ТЕРОРИЗМОТ И ШИРЕЊЕТО НА ОРУЖЈЕТО ЗА МАСОВНО УНИШТУВАЊЕ

Терористичките напади врз Њујорк и Вашингтон од 11 септември 2001 година претставуваа поттик САД, како и целата Алијанса, да преземат мерки за борба против тероризмот. За помалку од 24 часа по нападите, за првпат во својата историја НАТО се повика на член 5, односно на клаузулата за колективна одбрана од нејзиниот основачки договор. Политичкото значење на оваа одлука лежи во фактот дека според член 5 нападот на една или повеќе земји-членки на НАТО - во Европа или во Северна Америка - ќе се третира како напад против сите земји-членки. Оттаму, нападите на САД беа третирани како напад против сите членки на Алијансата, а земјите-членки и земјите-партнери во повеќе наврати го осудија тероризмот, без оглед на формата во којашто се јавува.

Практичните импликации од одлуката беа без преседан, бидејќи Алијансата за првпат распореди сили и други средства како поддршка на операција преземена во согласност со член 5. По барање на САД сојузниците се согласија да преземат осум конкретни мерки на поддршка. Една од нив беше во САД да се испрати авион на НАТО со систем за противдесантско предупредување и контрола (AWACS), за да се помогне во патролирањето во американскиот воздушен простор. Операцијата беше позната како „Орелот помага“ и продолжи до средината на мај 2002 година. Втората мерка се состоеше од контратерористичката операција „Активен напор“, преземена на 26 октомври 2001 година во Средоземно Море, операција која сè уште трае.

По повикувањето на член 5 и преземањето на операцијата со цел да се помогне во обезбедувањето на воздушниот простор на САД и патролирањето по Средоземно Море, следувааше уште една важна работа којашто се случуваше по „првпат“ во историјата на НАТО. Во август 2003 година Алијансата ја презеде првата мировна операција надвор од Европа, формирајќи ги Меѓународните безбедносни сили за помош (ISAF) на Авганистан. По ова следуваа и други мисии надвор од областа.

Паралелно со овие активности, во тек беше и целосното реструктуирање на воените капацитети, со започнување на Прашкото ангажирање на капацитетите и со одлуката за креирање на Силите на НАТО за реакција (NRF). Повеќе детали за овие активности има во Глава 20.

Покрај гореспоменатите постоечки операции, НАТО исто така зеде учество и во борбата против тероризмот. НАТО исто така лансираше неколку политички иницијативи и практични мерки во повеќе различни области, со цел да помогне во борбата против тероризмот. НАТО го усвои Воениот концепт за одбрана од тероризам. Со усвојувањето на Партнерскиот акционен план против тероризмот се зајакна соработката со земјите-партнери и се воведоа мерки против ширењето на оружјето за масовно уништување. Беше усвоен проширен пакет антитерористички мерки, а беа претставени и нови иницијативи, со цел да се подобрат кибернетичката одбрана, планирањето на вонредните состојби од невоен карактер и цивилната заштита. Овие мерки беа зајакнати со заложбата за зајакнување на соработката со другите меѓународни организации во борбата против тероризмот.

Почетната поддршка на САД

По барање на САД, на 4 октомври НАТО-сојузниците се согласија да преземат осум мерки за да обезбедат проширување на расположливите опции во кампањата против тероризмот. Овие осум мерки го вклучуваа следново:

- зголемено споделување на разузнавачките информации;
- помош за државите кои се соочуваа со закани, поради поддршката на напорите на коалицијата;
- зголемено обезбедување на капацитетите на САД и на другите сојузници на нивна територија;
- пополнување на одредени сојузнички капацитети потребни за поддршка на антитерористичките операции;
- права за заштитени надлетувања на воените авиони на САД и на сојузниците, како дел од противтерористичките операции;
- пристап до пристаништата и до аеродромите;
- распоредување на поморските сили на НАТО во источниот дел на Средоземно Море, и
- распоредување на единиците на силите на НАТО за противдесантско предупредување и контрола како поддршка на контратерористичките операции.

Како што беше спомнато, операцијата „Орелот помага“ беше прекината од страна на Северноатлантскиот совет во мај 2002 година, по материјалните надградувања на американската противвоздушна одбрана,

унапредената соработка меѓу цивилните и воените власти на САД и повторната проценка на потребите за домашната безбедност во САД.

Операција „Активен напор“

Од октомври 2001 година елементи на Постојаните поморски сили на НАТО спроведоа антитерористички операции во Средоземно Море. Во операцијата позната како „Активен напор“ се користеа бродови, подморници и авиони, во почетокот со цел да се следат трговските бродови во источниот дел од Средоземно Море. Во март 2003 година мисијата беше проширена, вклучувајќи и придружба на цивилните бродови на земјите-членки на Алијансата кои минуваа низ Гибралтарската Теснина, а во април 2003 година и проверка на сомнителните бродови, во согласност со меѓународното право. Една година подоцна, операцијата се прошири на цело Средоземно Море. Операциите на придружба беа укинати во декември 2003 година, но силите на НАТО и натаму се подготвени да преземаат операции доколку се појави потреба од истите.

Од почетокот на својата оперативна улога во 2001, силите распоредени за потребите на операцијата биле во контакт со повеќе од 70.000 трговски бродови во Средоземно Море; спровеле операции на следење со користење на бродови, подморници и авиони, со цел да добијат прецизен преглед за поморската активност во областа; се качиле на приближно 100 бродови, во согласност со правилата на меѓународното право, и придружувале неколку стотици бродови низ Гибралтарската Теснина. Покрај Постојаните поморски сили на НАТО, во кои учествуваа неколку земји-членки, во операциите учествуваа и американски и португалски поморски патроли и други авиони, шпански авион, хеликоптери и фрегати, како и дански, норвешки и германски патролни чамци.

Ворамките на својата област на дејствување во регионот на Средоземно Море во 2003 година, обемот на потенцијалната мултинационална поддршка за операцијата „Активен напор“ беше проширен и притоа вклучуваше и земји-партнери на НАТО и земји од Медитеранскиот дијалог. Лидерите од Алијансата ги прифатија и понудите на Русија и на Украина да помогнат во операцијата, во рамките на договорите за соработка меѓу НАТО и Русија и меѓу НАТО и Украина.

За време на своето присуство во регионот на Средоземно Море, силите кои беа инволвирани во операцијата во неколку наврати беа повикани да учествуваат во вонредни ситуации коишто подразбираа, на пример, евакуација на персоналот од нафтените платформи, поради опасност од силни ветришта и немирно море, и спасување на патници од траекти.

Меѓународните безбедносни сили за помош (ISAF) во Авганистан

Воените операции под раководство на САД во Авганистан ставија крај на талибанскиот режим, кој беше заменет со администрација што се залага за мир и за обнова на земјата и за уништување на големи делови од широката мрежа на Ал Каеда во Авганистан и пошироко. Позната под името „Трајна слобода“, оваа операција беше поддржана од голем број земји-членки на НАТО, со обезбедување на специјални тимови од сопствените сили и со авиони и бродови кои ќе работат заедно со американските специјални сили, во операции на набљудување, спречување и пресретнување. Понуди за поддршка, исто така, дојдоа и од многу други земји кои не се членки на НАТО, вклучувајќи ги и Русија и Украина.

Истовремено, силите на НАТО одиграа клучна улога во мултинационалните сили под мандат на Обединетите нации, кои во почетокот беа под водство на одделни земји од НАТО - Меѓународните безбедносни сили за помош (ISAF) кои во август 2003 година беа ставени под обединета команда на НАТО. Улогата на силите се состоеше во тоа да помогнат во стабилизацијата на земјата и во креирањето услови за самоодржлив мир. Во оваа насока, ISAF може да се смета како дел од борбата на НАТО против тероризмот, бидејќи тие помагаат - иако индиректно - во настојувањето да се стави крај на терористичките активности на територијата на Авганистан.

Меѓународните безбедносни сили за помош (ISAF) се мултинационални сили од земјите-членки на НАТО и земјите-партнери. Во почетокот под команда на Обединетото Кралство, од јуни 2002 до февруари 2003 година силите беа под турска команда, под заедничка команда на Германија и Холандија, со поддршка од НАТО во конкретни области. Примерите на поддршка од различни земји вклучуваат и авионски превоз од страна на Белгија, полска болница од страна на Чешка, санитарски тим од Португалија и инженерска и логистичка поддршка од Полска.

На 17 октомври 2002 година Северноатлантскиот совет го одобри барањето на Германија и на Холандија за поддршка од страна на НАТО во подготовките за оваа улога. Помош од НАТО се бараше особено во областите на собирање сили, комуникација, и координација на разузнавачките податоци и споделување на информациите. Конференцијата за собирање сили, на којашто присуствуваа претставници од земјите-членки на НАТО и од земјите-партнери, беше одржана во Врховниот штаб на сојузничките сили во Европа (SHAPE) на 27 ноември 2002 година, со цел на земјите да им се даде можност да понудат помош, да се идентификуваат и да продискутираат за критичните недостатоци што треба да се забележат

за да се унапредат идните капацитети. Ова беше првата конференција од ваков вид што се одржа како поддршка на земјите кои понудија да ги водат воените операции што не беа под раководство на НАТО, засновани на резолуцијата на Советот за безбедност на Обединетите нации.

И операцијата „Трајна слобода“ и ISAF и натаму имаат корист од активностите на НАТО во изминатава деценија, во насока на вклучување на земјите-партнери во операциите под раководство на НАТО, како и од практичното искуство стекнато од учеството на земјите-партнери во мировните операции на Балканот. Учеството на земјите-партнери во операциите чијашто цел е искоренување на тероризмот и помагање на авганистанската влада во стабилизацијата на земјата вклучуваат и формирање бази и добивање права за прелети во земјите од кавкаскиот регион и во земјите од Централна Азија; пешадија, воена полиција, средства за нуклеарна, биолошка и хемиска заштита и транспорт од Романија – земја која во меѓувреме стана членка на НАТО; инженерска поддршка од Русија и од Словачка, којашто исто така стана членка на НАТО во 2004 година; и разузнавачка единица што му е ставена на располагање на Штабот на ISAF од страна на Шведска.

Проценката на улогата на НАТО во однос на ISAF во Авганистан е подетално опишана во Дел IV.

Антитерористички операции на Балканот

Операциите на НАТО на Балканот придонесоа кон тоа регионот да биде помалку подложен на терористички активности. Акцијата ја презедоа силите под водство на НАТО насочени против терористичките групи поврзани со мрежата на *Ал Каеда*, како дел од пошироката кампања за борба против тероризмот, особено преку мерки за попречување на нелегалното движење на луѓе, оружје и дрога.

Воениот концепт за одбрана од тероризам

Воениот концепт за одбрана од тероризам беше одобрен на Самитот во Прага одржан во ноември 2002 година. Тој ја нагласува подготвеноста на Алијансата да помогне во одвраќањето, одбраната, прекилот и во заштитата од терористички напади или закани за вакви напади кои доаѓаат однадвор, а се насочени против сојузничкото население, територии, инфраструктура и против силите, вклучувајќи и напади на терористите и на оние кои ги штитат; потребата да се обезбеди помош за националните власти во справувањето со последиците од терористичките напади; да се поддржат операциите на Европската унија и на другите

меѓународни организации или коалиции кои ги вклучуваат сојузниците, и распоредување на силите во согласност со потребите, односно на оние места од каде што ќе можат да спроведат такви мисии.

Партнерскиот акционен план во однос на тероризмот

Заедно со своите партнери, НАТО го објасни Партнерскиот акционен план во однос на тероризмот (PAP-T). Објавен на Самитот во Прага во ноември 2002 година, тој обезбедува рамка за соработка по прашањето на тероризмот, дефинирајќи ги улогите на Партнерството, како и инструментите за борба против тероризмот и за справување со последиците од истиот. Земјите од Медитеранскиот дијалог, исто така, можат да земат учество во активностите што се спроведуваат во рамките на планот.

Евроатлантскиот партнерски совет, Советот на НАТО и Русија, Комисијата на НАТО и Украина и земјите кои учествуваат во Медитеранскиот дијалог на НАТО му се придружија на НАТО во осудата на нападите од 11 септември и понудија поддршка на САД. Земјите од НАТО и натаму, во голема мера, ги користат механизмите на Партнерството за да се советуваат со земјите-партнери во врска со натамошните чекори. Тие се согласија дека сеопфатните напори кои се состојат од политички, економски, дипломатски и воени акции, како и мерките за спроведување на законите, се неопходни во борбата против тероризмот. Со други зборови, долгорочниот повеќестран пристап ја вклучува Алијансата како целина, но и сите сојузници поединечно - како членки на Алијансата, но и како членки на Обединетите нации, Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ) и Европската унија.

Заштита од оружјето за масовно уништување

На Самитот во Прага во ноември 2002 година владите на земјите-членки на НАТО, исто така, ја одобрија и имплементацијата на пет нуклеарни, биолошки и хемиски (NBC) одбранбени иницијативи, креирани во насока на подобрување на одбранбените капацитети на Алијансата од оружјето за масовно уништување. Тие се состојат од:

- прототип на мобилна лабораторија за НБХ-анализа;
- здружен тим за НБХ-проценка;
- виртуелен центар за одбрана од нуклеарно, биолошко и хемиско оружје;

- биолошки и хемиски резерви на НАТО за одбрана, и
- систем за следење на болестите.

Унапреден пакет антитерористички мерки

Унапредениот пакет антитерористички мерки беше договорен на Самитот во Истанбул во јуни 2004 година. Овие мерки вклучуваат подобрена размена на разузнавачки информации преку Разузнавачката единицата на НАТО за терористички закани и преку други средства; подобрување на способноста на НАТО брзо да одговори на националните барања за помош, како реакција на терористичките напади; помош во обезбедувањето заштита за време на одредени големи настани, вклучувајќи и употреба на авионите на НАТО за рано предупредување; зајакнување на поддршката на операциите во борбата против тероризмот под водство на НАТО во Средоземно Море, на Балканот и во Авганистан; зголемена соработка со земјите-партнери и со другите меѓународни и регионални организации, и подобрување на релевантните капацитети. Тие, исто така, вклучуваат и специјализирана програма за вооружување, одобрена од Конференцијата на директорите за национално вооружување на состанокот одржан во мај 2004 година. Оваа програма се фокусира на десет области:

- справување со импровизираните експлозивни направи, како што се автомобил-бомбите и бомбите на патиштата;
- намалување на ранливоста на големите цивилни и воени авиони од рачни противвоздушни ракети;
- намалување на ранливоста на хеликоптерите на ракетни гранати;
- заштита на пристаништата и на бродовите од брзи чамци со експлозив и нуркачи;
- откривање, заштита и отстранување на хемиското, биолошкото, радиолошкото и нуклеарното оружје;
- достапност до експлозивните направи;
- технологија за прецизно исфрлање товар од воздух за силите за специјални операции и за нивната опрема;
- разузнавање, следење, доаѓање до целите на терористите и извидување;
- технологии за спречување на нападите со минофрлачи, и
- заштита на клучната инфраструктура.

Кибернетичка одбрана

Се прават напори за зајакнување на одбраната од кибернетички напади, преку обезбедување на подобра заштита од можни прекини во НАТО и во критичната национална инфраструктура, вклучително и информативно-комуникациските системи.

Планирање на вонредни состојби од невоен карактер

Преземени се важни мерки за подобрување на подготвеноста за справување со последиците од можните терористички напади. Акциониот план за вонредни состојби од невоен карактер, во насока на подобрување на цивилната подготвеност за можни напади врз цивилното население со хемиски, биолошки и радиолошки агенси, беше развиен во октомври 2001 година, како директен одговор на настаните од 11 септември 2001 година и нападите со антракс што следуваа во САД. Оттогаш, акциониот план постојано се ажурира, со цел да ги отслика најновите сценарија на закани и научените лекции.

Во рамките на акциониот план, земјите од НАТО и партнерите работат заедно со цел да развијат современи цивилни мерки за одговор на закани. Тие вклучуваат:

- листа на националните капацитети коишто можат да се стават на располагање за да и се помогне на една земја-членка или на земја-партнер погодена од терористички напад;
- употреба на Евроатлантскиот координативен центар за реакција при непогоди во рамките на Седиштето на НАТО, заради координација на помошта во управувањето со последиците, кои ги нудат земјите-членки и земјите-партнери како одговор на барањата на нападнатата земја;
- меѓународни вежби за управување со последиците за цивилните и за воените единици, како и за единиците на цивилната заштита;
- развивање насоки и минимум стандарди за подобрување на интероперабилноста на капацитетите понудени од страна на земјите кои обезбедуваат помош во управувањето со последиците, и
- подобра заштита на клучната инфраструктура.

Цивилна заштита

Како реакција на појавата на сè поголем број закани за време на многу важни настани, Алијансата презема специјални мерки со цел да ги искористи своите капацитети во насока на унапредување на заштитата на сите учесници. Капацитетите на НАТО за рано воздушно предупредување и другите форми на практична помош беа ставени на располагање во голем број случаи, за да се обезбеди заштита во текот на големи настани, како што се: европските првенства во фудбал, Олимписките игри во Атина и Самитот во Истанбул.

Развиена соработка

Ниту една од претходно опишаните мерки не ја негира потребата од интензивна соработка со другите меѓународни организации кои се способни да придонесат кон напорите за подобрување на одбраната од тероризам, преку размена на информации и координирана акција. На пример, НАТО и Европската унија разменуваат информации во врска со планирањето на вонредните состојби од невоен карактер и во други сродни области. НАТО активно придонесува кон работата на Комитетот на ООН за борба против тероризмот, одржува редовни консултации со Организацијата за безбедност и соработка во Европа и работи заедно со EUROCONTROL, Меѓународната организација за цивилно-воздушна пловидба и со Меѓународното здружение за воздушен транспорт, заради подобрување на цивилно-воената координација на управувањето со воздушниот сообраќај.

Шемата мерки што се преземаат последниве години во рамките на борбата против новите закани ги вклучува и националните иницијативи што ги преземаат земјите-членки, како и придонесот што го даваат другите земји, честопати вклучувајќи и други сојузнички или партнерски земји. Во мај 2003 година, на пример, САД ја лансираа Иницијативата за безбедност од пролиферација (PSI), којашто вклучуваше глобално партнерство на земјите кои се обидуваат да го сопрат протокот на опасни технологии во и од државните и недржавните актери инволвирани во пролиферацијата. Осум земји од НАТО, како и Австралија и Јапонија, уште од самиот почеток учествуваа во иницијативата, придонесувајќи со стручноста и со искуството во откривањето и во спречувањето на потенцијалните закани. НАТО поддржува и следи широк спектар политички и одбранбени иницијативи за справување со пролиферацијата. Повеќе детали за ова во Дел X .

ГЛАВА 20

НОВИТЕ КАПАЦИТЕТИ

НАТО воспоставува серија мерки коишто треба да помогнат во насока на подобрување на воените капацитети на своите земји-членки. Нивната цел е Алијансата со сигурност да ги оствари своите сегашни и идни оперативни обврски и да се бори против новите закани, како што се тероризмот и ширењето на оружјето за масовно уништување, а овие напори се надградуваат врз сеопфатниот спектар мерки што се преземени уште од завршувањето на Студената војна, заради приспособување на Алијансата на новите предизвици. Ова е особено важно со оглед на тоа дека НАТО презема нови мисии во далечни земји, како што е Авганистан, а тоа бара силите да можат да отидат подалеку, побрзо, подолго да останат на терен и – доколку е потребно - да можат да ги вршат најтешките операции. Исто така, овие сили мора да бидат соодветно опремени и заштитени за поопасните мисии што ги преземаат.

За да ги оствари овие цели, Алијансата воспостави три клучни иницијативи коишто се главна водечка сила за трансформацијата на целата организација: Прашкото ангажирање на капацитетите заради подобрување на капацитетите во клучните области, како што е стратегиското пренесување и следењето воздух-земја; насочување на воената командна структура во вистински правец, и креирање на Силите на НАТО за реакција.

Плановите за градење капацитети за сојузничко копнено следење отидоа понапред и ќе обезбедат свест за состојбата пред и за време на операциите на НАТО. За да се осврне на ширењето на оружјето за масовно уништување и на нивните средства за примена, Алијансата размислува за можноста за ракетна одбрана на својата територија, сили и населени места. Исто така, беше формиран и Мултинационален баталјон за хемиска, биолошка, радиолошка и нуклеарна (CBRN) одбрана, заради одбрана од овие закани.

Прашкото ангажирање на капацитетите

Прашкото ангажирање на капацитетите (PCC) ја наследи Иницијативата за одбранбени капацитети (DCI) лансирана на Самитот во Вашингтон во 1999 година, чијашто цел беше да ги подобри капацитетите кои беа потребни за да се осигура ефективност на идните мултинационални операции во целиот спектар мисии на Алијансата, со специјален фокус

врз интероперабилноста што се подобруваше. Додека DCI придонесе за подобрување на капацитетите на Алијансата во голем број важни области, ова беше формулирано во смисла на општите заложби на земјите-членки во целина и од нив не се бараше да поднесуваат поединечни извештаи во однос на остварениот напредок. Нападите врз САД од 11 септември 2001 година ја зголемија итноста, како и важноста на пофокусираните подобрувања на капацитетите.

НАТО презеде цврсти политички заложби за подобрување на капацитетите во 400 конкретни области коишто се од фундаментална важност за ефикасното спроведување на сите мисии на Алијансата. Тие се однесуваат на следниве области:

- хемиска, биолошка, радиолошка и нуклеарна (CBRN) одбрана;
- разузнавање, следење и наоѓање на целта;
- следење воздух-земја;
- команда, контрола и комуникации;
- борбена ефективност, вклучувајќи и муниција со прецизно водење, и поттиснување на противвоздушната одбрана на непријателот;
- стратешки пренос по воздушен и по морски пат;
- воздух-воздух (во воздух) полнење со гориво, и
- мобилни единици за борбена поддршка и за поддршка на борбените служби.

Министрите за одбрана, исто така, одлучија дека оваа нова иницијатива треба да се заснова на цврстите заложби на конкретната земја преземени врз основа на националните одлуки и дека таа треба да ги опфати целните дати за коригирање на недостатоците. Дополнително на ова, ваквите заложби треба да ја унапредат мултинационалната соработка и споделувањето на улогите и треба да бидат реални и остварливи во економска смисла, паралелно со фактот дека претставуваат предизвик за земјите-членки. Исто така, тие треба да постигнат заемно зајакнување и целосна транспарентност што се однесува на активностите поврзани со Акциониот план за европските капацитети инициран од Европската унија.

Иако новата иницијатива е фокусирана на појасни и инволвирани поединечни заложби од страна на земјите-членки за унапредување на конкретните капацитети коишто треба да ги обезбедат поединечно или заедно со другите сојузници, таа е сконцентрирана и на реалните и остварливи цели. Целта беше јасна: итно да се обезбедат потребните

подобрувања на капацитетите, за да и се овозможи на Алијансата да ги спроведе сите свои задачи, без оглед на тоа каде ќе дејствува.

Затоа, РСС претставува важен напор за обезбедување на силите на Алијансата со потребните средства за брзо и ефективно спроведување на операциите, сè додека е потребно. Како резултат на овој договор, шефовите на држави и влади на Самитот во Прага се заложиле за значителни подобрувања на капацитетите. Иако водечката одговорност за ова е во рацете на владите на самите земји-членки, Алијансата утврди и колективни мерки за следење и за набљудување на напредокот и презеде акции за решавање на секој проблем што може да се појави. РСС, исто така, се обидува да ги идентификува начините за обезбедување на заедничкото зајакнување на напорите на НАТО и оние на Европската унија. Успехот на имплементацијата на овие цели, кои во исто време претставуваат и предизвик, а сепак се реални и остварливи, е од централна важност за исполнувањето на една поширока агенда, претставена во Прага.

Командните договори на НАТО

Дополнителен централен фокус на процесот на трансформација претставува правилното насочување на командните договори на НАТО, чиешто клучни елементи се опишани во Дел III. Функцијата на командната структура е да планира и да спроведува операции, да ја промовира модернизацијата и интероперабилноста на сојузничките сили и да ја унапреди трансатлантската врска што е основа на соработката во рамките на Алијансата. Промените во командната структура ги отсликуваат овие императиви и и даваат на Сојузничката команда за трансформација особено важна улога во континуираниот развој. Оваа команда ги вклучува Здружениот воен центар на НАТО, Центарот за обука на здружените сили и Центарот за здружена анализа и научени лекции. Националните и мултинационалните центри за усовршување не се дел од структурата, туку се поврзани со истата и обезбедуваат унапредени можности за обука, интероперабилност, тестирање и развој на воените доктрини и проценка на новите концепти.

Силите на НАТО за реакција

Формирањето на Силите на НАТО за реакција (NRF) е интегрален дел од трансформацијата на воените капацитети на НАТО, со што се надолува Прашкото ангажирање на капацитетите и новата командна структура.

NRF беа формирани со невидена брзина. Важноста на ова остварување не е во развојот на самите сили, туку во фактот дека нивното формирање влијае на другите области на подобрување на капацитетите и дејствува како катализатор за одржлива трансформација и развој на силите на НАТО во целина. NRF се еден од најважните исходи од Самитот во Прага.

NRF се здружени сили со копнени, поморски и воздухопловни елементи кои можат да се приспособат на поединечните мисии и брзо да се распоредат секаде каде што ќе побара Северноатлантскиот совет. Тие се изградени како сили што се состојат од технолошки напредни, флексибилни, мобилни, интероперабилни и одржливи елементи, подготвени да ги распоредат своите водечки елементи во рок од пет дена и да се одржуваат без дополнителна поддршка во период од триесет дена. Важно е да се напомене дека не станува збор за постојани сили или сили што постојано се на располагање туку за сили кои се состојат од единици за одреден временски период доделени од земјите-членки по пат на ротација, кои се обучени да дејствуваат заедно, во согласност со одредени стандарди.

Овие сили имаат за цел да ја спречат ескалацијата на судирите или на заканите за судири во контекст на поширок спор што би претставувал закана по безбедноста и стабилноста. Тие се способни сами да спроведат одредени мисии или да служат како дел од поголеми сили, придонесувајќи кон целокупниот спектар воени операции на Алијансата. Затоа, тие можат да се распоредат на голем број различни начини, на пример со цел да се покаже сила и да се демонстрира солидарност на Алијансата во услови кога некоја земја-членка се соочува со агресија, како клучен елемент на операцијата за колективна одбрана што се спроведува во согласност со член 5 од Северноатлантскиот договор; како дел од управувањето со кризи или сили за поддршка на мирот и стабилизација за операциите надвор од рамките на член 5; или како сили за напредување во рамките на воените операции од поголем размер, во исчекување на распоредувањето на други ресурси.

Прототипот на NRF составен од 9.500 трупи беше активиран во октомври 2003 година. Во исто време, на неформалниот состанок во Колорадо Спрингс, САД, министрите за одбрана од НАТО учествуваа на научен семинар на кој во центарот на вниманието беше концептуалната улога на NRF и процесот на одлучување поврзан со нивното потенцијално распоредување. На церемонијата во Брунсум, Холандија, на 15 октомври 2003 година новите сили и нивните обележја беа претставени од страна на генерал Џејмс Џоунс, врховниот сојузнички командант за Европа и стратешкиот командант на новоформираната Сојузничка команда за операции.

Во рамките на првичната демонстрација на почетните капацитети на силите, елементи на силите кои вклучуваа компоненти од единаесет земји од НАТО учествуваа во измислена операција на реакција на криза во Турција, во ноември 2003 година. Кризата вклучуваше измислена закана по персоналот на ООН и цивилите лоцирани во земја надвор од евроатлантската област, односно терористички активности од страна на непријателските сили. Тие побарале да се забрани движењето на сили и оружје, контратерористичките операции и очигледната демонстрација на солидарност на Алијансата.

Вежбите и пробите продолжиле да го унапредуваат развојот на силите по планираниот редослед. Во октомври 2004 година, за време на неформалниот состанок на министрите за одбрана од НАТО во Појана Брашов, Романија, генералниот секретар на НАТО најави дека силите го постигнале својот почетен оперативен капацитет.

Во септември 2005 година поморски и воздухопловни елементи на NRF им беа ставени на располагање на Соединетите Американски Држави, по официјалното барање поддршка по големите штети што ги направи ураганот Катрина. NRF, исто така, беа употребени и за да се обезбеди хуманитарна помош за Пакистан, по разурнувачкиот земјотрес во 2005 година.

Силите ќе бидат целосно оперативни до крајот на 2006 година, со планиран копнен елемент од околу 21.000 трупи и воздухопловни и поморски елементи со приближно иста големина.

Следење на состојбите на копно од страна на Алијансата

Значителен напредок во работата на подобрувањето на капацитетите во одредени конкретни области беше постигнат пред Самитот во Прага. Есента 2002 година плановите за капацитетот на Алијансата за копнено следење (AGS), што претставуваше клучен елемент на трансформацијата на НАТО, отидоа во позитивна насока, со најавата на одлуките за заеднички развој на радарскиот сензор што ќе одговори и на потребите на AGS-системот во сопственост на Алијансата и на националните потреби на земјите кои учествуваа во програмата за развој.

НАТО набави AGS-систем што ќе им обезбеди на командантите на Алијансата поголема прегледност за состојбата на теренот во областите каде што се спроведува мисијата. Тој ќе се состои од комбинација на радарски платформи опслужувани од луѓе или не, кои ќе можат да следат

што се случува на теренот и да им доставуваат податоци на командантите, давајќи им „очи на небото“ над одредена област.

Системот AGS ќе биде произведен од Transatlantic Industrial Partnership for Surveillance (TIPS), конзорциум од над 80 компании, кој ги вклучува European Aeronautic Defence and Space Company (EADS), Galileo Avionica, General Dynamics Canada, Indra, Northrop Grumman и Thales. Се очекува системот да го стекне својот почетен оперативен капацитет во 2010 година, а полн капацитет во 2012 година.

Како што авионот со радар на Системот на НАТО за противдесантско предупредување и контрола (AWACS) го надгледува воздушниот простор, AGS ќе може да следи што се случува на копно. AGS ќе овозможи да се согледа состојбата пред и за време на операциите на НАТО. Ова претставува значителен капацитет за современите воени операции и ќе претставува клучна алатка за Силите на НАТО за реакција (NRF).

Баталјонот за CBRN одбрана

Уште една цел на патот беше постигната на 1 декември 2003 година со постигнувањето на почетниот оперативен капацитет на Мултинационалниот баталјон на НАТО за хемиска, биолошка, радиолошка и нуклеарна одбрана (CBRN). Креирана за да обезбеди капацитети конкретно за одбрана од CBRN закани, како и за навремена проценка и советување на командантите и на силите на теренот, оваа мерка е конзистентна на концептот на NRF и ќе ги надополнува капацитетите на NRF. Во почетокот на своето формирање баталјонот беше под команда на Чешка, којашто обезбеди околу 160 стручњаци кои го сочинуваа јадрото на единицата, а учествуваа тринаесет земји-членки на НАТО.

Противракетна одбрана

НАТО спроведува проекти чијашто цел е заштита на силите, територијата и населението на Алијансата од ракетни закани. Ова е реакција на ширењето на оружјето за масовно уништување и средствата за нивна примена, вклучително и проектилите од сите дострели.

Се очекува дека до 2010 година Алијансата ќе биде подготвена да ги штити распоредените сили од балистички ракети со мал и среден дострел, со нивно пресретнување во фазата на забрзување, на средината на патеката и во крајните фази. Овој активен систем за одбрана од балистички ракети на теренот, исто така, ќе има капацитет да ги попречува авионите, беспилотните авиони и другите видови закани од воздух.

НАТО, исто така, ги разгледува и опциите за заштита на силите, територијата и населението на Алијансата од цел спектар ракетни закани. Овој обид за целосна противракетна одбрана беше инициран од страна на шефовите на држави и влади од НАТО, на Самитот во Прага во 2002 година, на кој земјите-членки на Алијансата се договорија за нова физибилити-студија за противракетна одбрана. Со студијата раководеше Агенцијата на НАТО за консултации, команда и контрола (НСЗА), во рамките на Програмата на НАТО за инвестирање во безбедноста. По конкурентниот процес на наддавање и врз основа на препораките на НСЗА, на победничкиот конзорциум му беше доделен 18-месечен договор за да ја испита техничката спроведливост, трошоците и временскиот распон за системите за противракетна одбрана засновани на потребите на НАТО.

